

המחיר עשיריה אחת

הוספה להמוריה גליון 85

פרטי האסון במירון.

כתבות מיוחדות להמוריה.

כתובת מיוחדת מבא-כחנו בנליל.

צפת, יום איר.

בשעה שאני מתחיל כותב את השורות המרות הללו, כבר יודעים מסתמה כל בני ירושלים, על ידי התלגרים, מהאסון הגדול שקרה בכפר מירון ביום ההלולא דרשב"י; אני מוסר עכשיו לקוראי המוריה את כל פרטי האסון הזה, מתחלה ועד סוף: עוד ביום השני ערב ליג בעומר אחר הצהריים, כבר היתה צרי-הציון בכפר מירון מלאה אנשים בהמון רב מאד; מספר הנאספים כבר עלה אז עד לעשרת אלפים בערך, מצד אחד התפלות ואמירת התהלים מעל הציון, והרקודים וכלי-הזמר בתוך החצר מהצד השני הגדילו את הרעש והמהומה, וזה נמשך, בנהוג בכל שנה, עד השעה הרביעית (ערבית) בלילה, שאז התחיל המון לעלות על הגג, ששם עורכים את ההרלקה. הגג קטן מאד בערך להמון, וכחמש מאות איש התדחקו ועלו אל הגג, ועמדו שמה צפופים ודחוקים בערך שעה, עד שנגמרה עריכת ההרלקה. אז נגש הרה"ג ר' רפאל דין וידיק את המערכה, וההמון כולו התפרץ תיכף בשיר וזמרה ורקוד, אבל—פתאום, ומעל הגג נשמע קול מפץ-מפולת, והמעקה כולה, שהיתה רעועה מכבר, ועמה עוד הרבה אבנים גדולות, והרבה מהאנשים שעמדו עליה—נפלו ארצה אל תוך החצר למטה.

בתוך ההמון שבחצר קמה שועה גוראת, הרם ואבדון! ערכוכה של אנשים, אבנים, ושברי מעקה, נערמו שמה לערמה אחת, זה צועק מתוך המפולת שירחמו עליו ויצילוהו, וזה מוטל בקרן-זווית ברי כל רוח-חיים. הבכיות והיללות הקיפו מסביב, כל אחד חפז ובכה אחרי קרוביו ומכיריו. כל אב יין הגה והנה כשכול, והנשים הרימו קול זועות; הצעקות והיללות עלו עד לשמים, ואי-אפשר כלל לתאר את מצב-הנפש בהרגעים הראשונים הללו. חשבו בודאות כי אנשים למאות כבר נצאו את קברם מתחת לגלגל-המות הזה.

עברו הרגעים הראשונים רגעי הבהלה, והנאספים יצאו מעט מעט החוצה, ואז התחילו אנשי מעשה בעבודת ההצלה, והוציאו את הגופים מתוך הערמה, והניחום בחדרים מיוחדים, ובבני מושב-הזקנים אשר שם.

רופא העיריה הנכבד מר קסם אפנדי שהיה שם התחיל לעבוד במרץ מסביב החולים; רצים נשלחו צפתה להביא עוד רופאים, וכעבור שתי שעות באו הרופאים הנכבדים ד"ר דוד, ר"ר ברדש, וד"ר משיאף, כמובן הרקוקים לורית, הורביץ' (בר), ואלה ביחד את רופא העיריה עמלו הרבה מאד, ועברו במרץ רב להשיב את נפשות הנפולים והנפצעים.

למסות ולתהלה ראוי להציג את כבוד הקימיקם הצפת' שגם הוא נמצא שם, ולא כקימקם, אלא כאחד מן העסקנים היותר תרועים רץ, עבד, ופעל, והביא סמנים, והחיש עזרה ככל אשר היה לאל ידו. לא נמצא אולי מי שירמה לו בעבודה זו. יהי מעשהו זה ברוך! את הברכה הזאת מאחלים לו כל אלה שנמצאו באותו מעמד, וראו את עבודתו הבלתי-זומקת.

כעבור איזו שעות נפחו שבעה מהנפולים את נפשותיהם. למותר לי להוסיף כי השמחה נשבתה לגמרי. כל העם הלך כסוף-ראש, כאבלים; האבות שהביאו את בניהם להחליק את שער-ראשם בנהוג, אספו את ידיהם, כל התכונה הגדולה של ממתקים ומגדנות, נשארה בעינה, והשמחה הכללית נהפכה ליגון-גורא.

והנה, מספר הנפולים מהגג ארצה היה יותר ממאה בערך, אלא אלו שנפלו לאחרונה לא גזקו כמעט כלל, בגללם על זקודמים, ומספר הראשונים היה בערך ארבעים מהם מתו שבעה, ויתרם הובלו במטות במשך היום הבא לצפת, אל בית-החולים החדש.

ראוי לצין את שמות המתעסקים שעבדו בכל כחותיהם בחובלת החולים והם: ה' טוביה אונגר, נהום שפרין, הירש שפרין, יואל ברדש, סנדר טרוביץ, אלעזר סגל, ויוסף לוי ספרדי, אלה וביחוד הראשון מר אונגר עבדו עבודה גדולה קשה מאד עד שעלה בידם לסדר את חובלת הנפצעים העירה. שכן נישאי המטות לבד עלה למאה ושלוש ושלושים גנדיהם, וזה נתן הקימקם מכיסו הפרסית, לבד

מה שלצד כל מטה ומטה הלכו גם מספר אנשים עם סמי מרפא, כדי להגיש עזרה, אם יקרה איזה דבר בדרך.

ההוצאה כולה של יום-המולד עולה לאלף פרנק בערך, ומהראוי מאד שגם ירושלים תשתתף בזה. כסף יכולים לשלוח על שם ה' טוביה אונגר. בטח כל מי שרגיש לו, והאסון הזה נגע עד לבבו, ישתתף בצרת-כלל זו לתמוך בידי החולים המונחים על ערש דוי.

בהצות היום התחילו ההכנות לקבורת המתים, את כולם הביאו למקום אחד, מקום נפלם, ויעמידו את כולם בשורה אחת, והרה"ג נפתלי חנה'לם קשר עליהם מספר מר, ואחרי הרה"ג יוסף קנביץ, וכל העם געה בכביה, וקרע את בגדיו, ויברך את ברכת דין-האמת, ואחר לוו את המתים-הקדושים למקום מנוחתם שמה בכפר.

ואלה שמות ההרגומים:

הרב היקר דוב ב"ר צבי ברדיששוב. צפת, בן 40 שנה. (היה אלמנה ושבעה יתומים)
הבחור מרדכי איסר ב"ר נתן מילנר. צפת, בן 13 שנה
הבחור בן ר' משה ליב מלודו. בן 8 שנה
הבחור משה יוסף ב"ר שמחה שפפיר. צפת, בן 14 שנה
ר' ישראל ממים. צפת, בן 65 שנה
האשה קלירל מרמרש. צפת, בת 60 שנה
העלמה יהודית ב"ר זידי' לודמר. צפת, בת 13 שנה

היום יום ד' בבוקר, נפטר עוד אחד מאלה שהובלו אל בית-החולים, ואחר הצות היום עוד אחד:

הר' משה ב"ר חיים דוד. בן 45 שנים. (היה מלמד במושבת משמר-תירדן, גם הוא הניח אלמנה ויהומים בחוסר כל).
ר' ליב שפינר. בן 50 שנים. (ממושבת ראש-שנת).

ואלה שמות החולים הנמצאים בבית-החולים: הבחור דוד ב"ר יואל שאר, הנער ב"ר שלום פודוויצער, ה' מלכה פריל קווינר, ר' מנדיל שויב (סכריא), ישראל ליב ב"ר מאיר מפרומישלן, ה' שבע איר אלח' יפה (סכריא), יהושע וינגרטן מירושלם (היום בקריתו בניה"ח והוא היה במצב טוב, רק שהרופא מיעץ שינפש שבוע מהמחד שהיה לו) ר' דוד יעקב סגולה, ה' חנה ב"ר אלח' צובע, מאיר חיים צינר, ה' שבע ב"ר אלעזר אוירבך, אחותה גיטל, חוה ב"ר בנימן מטהליב, מיכל ב"ר יהושע יוסף סיד, זיידיל ב"ר שמעון לודמר (בתי של זה נפטרה, ראה מעלה) אחותו אלטער, ר' שמחה שאפער, (בנו של זה נפטר ר"מ) איר נתן מילנר, (בנה נפטר ר"מ) איר יחזקאל סגולה, איר משה מטולמיש, מרים הונדא אייסי, ר' שמואל שמחה, ספרדי ממשק, ליב פירלמן, ר' ליב מקישניב, ר' מרדכי דרהביטשר מירושלם.

אשת הקימקם שלחה היום 16 פרינים למצעות על המטות. ד"ר רופין נתן מאה פרנק, ה' אפרים כהן מאה פרנק, הרב הורביץ מירושלם נדב לכל הוצאות הרופא והרפואות, ועוד מאה פרנק לחלק בין האלמנות והיתומים 8 פרנק לשבוע לכל אלמנה. העדה הצפתית בכלל נרעשת מאד מהאסון, כולם פה אחד החליטו להשתדל לבטל לגמרי את מנהג ההרלקה במירון, ולפחות לאסור לנשים לבקר שמה, בהיות כי הבקור הזה קבל בשנים האחרונות צורה לא מתאימה כלל לרוח התנא השוכב-כבוד במקום הזה; זה נעשה מקום-אוסף לאנשים ריקים ופזוזים, בחורים ובתולות יחדו, ויש בהם האומרים בכל פה שאינם מאמינים באלקי ישראל, וגם הם' שמחים ורוקדים בקלות-ראש.

היום נתאספו כל בני-צפת לבתי-המדרשות לאמירת תהלים. עוד לפני שבועות אחדים העירו את אחינו הספרדים, שמקום הציון הוא בירשותם, על המעקה הרעועה, שיתקנו אותה, ורק מרשלות יתרה הגיע הדבר לידי קרבנות אדם, באמת בושה היא זו, להתרשל להוציא תקון-קל שצריך לעלות לעשרה פרינקים, במקום שהם, הספרדים, מרויחים מזה שנה שנה איזו מאות נפולין, כן נמצאות שמה שתי מדרגות בלי מעקות כלל ישראל ברדמי.

האסון קרה בשעה שלש וחצי ערבית. הגג גבוה עשרה מטר, מצב הנפצעים קשה, הפצעים גדולים ומסוכנים, יש שבר-יד, ושבר-רגל, ופצעים אנושים בראש, ומי שפצעי אינם נראים כלל, והוא חולה רק מכח הנפילה. כל הצפתים מרבים לבקר את החולים, ולהחיש להם עזר וישע.

גם מעיב הרב הכולל הרה"ג חזקיה הכהן, שהיה גם הוא בין הבאים להשתטח על הציון הקדוש, נתן גם הוא את אמריו בכני, ואמר כי בבואו לביתו יגזור אומר אשר לשנה הבאה לא תסע עוד שום אשה למירון.

בין הבאים לעזר להנפצעים והאלמנות והיתומים, נתנו גם שנים מיפו שני מאות פרנק.

מסופרנו. בין שבעת המתים היה זקן אחד תמים וישר, ותלמיד-חכם, כן היה אברך אחד כבן ארבעים, ירא שמים מפורסם, עסקן בתורה ומצות, ורוח המקום ורוח הבריות נוזה היטב, עלם בן שלשה עשר שנים מצוין גדול, שלא ספק פומיה מגירסא. שערות ראשיו סמרו לראות כל זה, מעינות מעינות דמע נשפכו על הגויות הקדושות האלו, ונפלו בנהרות הדם שהלך מאת ההרגומים והנפצעים.

ההרגומים נקברו במירון מחוץ לחצר-הקדוש, ונקברו בבגדיהם כדון קדושים.

בכל השנים שמנהג זה של החניגה במירון נוהג עוד לא קרה שום מקרה אסון, וכבר קרה לא פעם שיפלו אנשים ממרומי הגג, וכדומה, אבל לאסון-מות לא בא בשום פעם, ורק היום יצא חרון אף ה' ויהלמנו.

ממכתב פרטי. אשה אחת זקנה, מההרגומים, שנרמסה ורוסקה ביותר, לא יכלו להובילה לקברות, ונקברה בפתח כניסת החצר אצל הקבר של רבי יצחק נפחא.

ממכתב פרטי. מנוול המרירות אין ביכולתי להאריך, אוי לעינים שכך רואות, ואוי לאזנים שכך שומעות, צעקת האלמנות והיתומים וראבות והאמהות של הילדים שנהרגו, כבר הלכתי ללוות את הבת התשיעי. ירי הרעור ועיני וזולגות דמעה בעת כתבי, כי החושך יכסה את העיר צפת, אין ביכולתי להעריך לפניכם את המעמד הנורא והאינס.

קירם ההרלקה נכנסתי לפנים להשתטח על קבר רשב"י זי"ע, נשארתי בפנים, ואח' כמי רבע שעה שמעתי וחרגו בנתי לקיל הצעקות הנוראות כי נפלה המעקה עם כמה מאות אנשים, וכמה מהם נהרגו.

התחילו יתרים את הנפילים. נורא ואיום היה לראות איך נושאים את החיים ואת המתים להמושב זקנים אשר שם. תיכף הביאו ארבעה נפגעים מתוך בית קטן, איש ואשה ובחור בן י"ב, וילדה בת י"א, אשר נפלה עם אביה והוא נ"כ חולה מכוון.

אלה החולים והנפצעים נתנו אותם בבית-מ"ד של מושב הזקנים. תוס"י שלחו ידיעה לצפת ואחר ג'—ד' שעות באו הרופאים והרוקחים עם סמי מרפא ועברו בועת אפס. בבוקר באו אנשים מצפת להוביל את החולים צפתה, אבל לא היו מסות, ולקחו השלחנות והספסלים וגם נסרים הביאו, והכניו המטות. מעי חמרמו לראות המחזה האיום, חמש ושלושים מטות ועליהם חולים אנושים.

בשעה שמנה אחיצי כאשר גמרו עבודתם עם החיים התחילו להכין מטות להמתים. ארבעה נפטרים היו במושב-זקנים, וא' אצל ר' יצחק נפחא הוא הרה"ג ר' בעריל בן יחיד להצדיק ר' צבי ב"ר משה מברדיששוב וצ"ל מסבריא, אבי שבעה יתומים. בפנים אצל קבר הירש"י היתה מונחת ילדה מתה בת י"ג שנה.

וכאשר נגמרו המטות הביאו את ארבעת הנפטרים לחצר רשב"י יחד את השנים האחרים, ולא אוכל להבין איך נשארתי בתים לראות התהלוכה המרה הזאת, ששה מתים בבת אחת. חתן הרב מסליצק התחיל להספידם; אכן מי היה צריך למעורר? הבכיות קרעו את לב השמים. בלב נשבר וגדכה קברו את הקדושים ואחרי שנפטרה הקבורה שמענו כרוז מר לילך ללוית בחור אחד בן י"ג אשר לא הניח, בערך שנותיו, כמותו בכל העיר.

ואחר הלויה נסעתי לצפת. חושך אפלה כסה את העיר כלה. בבוקר אהרי התפלה שמענו שגם מאלה החולים אשר בעיר כבר נפטר איש יקר בעל שבעה ילדים אשר הניחם בעוני ובחוסר כל; וכעת חזרתי מעוד לויה של אחד אשר הניח שמנה יתומים בערסם ובחוסר.

הרוב מהחולים מסוכנים. ה' כרחמי ישלח להם רפואה בקרוב וירחם על כלל עמו ישראל. בו ציון ובר.